

Gezonde publieke ruimte Stationstuinen

DE STATIONSTUINEN

Ruimtelijke kwaliteitseisen voor een gezonde publieke ruimte

Juni 2021

Inhoud

Inleiding	03
1 Gezonde verstedelijking	04
2 Hoekstenen voor een gezonde stad	06
3 Kwaliteitseisen voor een gezonde publieke ruimte	08
a Stationstuinen algemeen	09
b Groenblauw tuinlint	17
c Tuinstraten	20
d Stationsplein	25
e Spoorlaan	28
f Semi-publieke binnentuinen	32
4 Een wandeling vanuit drie perspectieven	37
5 Openstaande vragen/knelpunten	42
Colofon	43

Inleiding

Nu de goedgekeurde gebiedsvisie voor de Stationstuinen realiteit is, dient deze vertaald te worden naar een concreet ontwikkelkader met een duidelijk programma van eisen dat de kwaliteit en realisatie van de geformuleerde ambities moet vrijwaren. Het innovatieve karakter en de bijhorende ambities van de wijk, zorgen voor een zekere druk op de publieke ruimte. Hoe zal alles zijn plek vinden en vorm krijgen in deze publieke ruimte? Gezien de vele ruimteclaims vanuit de verschillende ambities en domeinen is het cruciaal om geïntegreerd te onderzoeken hoe deze eisen ook kunnen leiden tot een publiek domein dat de gezondheid van bewoners en gebruikers actief ondersteunt.

Het programma van eisen vanuit gezondheid is dan ook niet opgevat als een extra set eisen maar wel als een andere kijk op de reeds voorliggende domeinen en hun programma's. Hierbij is sterk gefocust op de meekoppelkansen die gecreëerd kunnen worden met mobiliteit, energie, klimaatadaptatie, stedenbouw, milieu, water, etc. .

Deze nota beantwoordt de volgende vragen:

- Hoe kan de openbare ruimte gezondheid ondersteunen?
- Welke kwaliteitseisen horen hierbij?
- Waar zitten de meekoppelkansen met de andere ambities en domeinen?

1 Gezonde verstedelijking

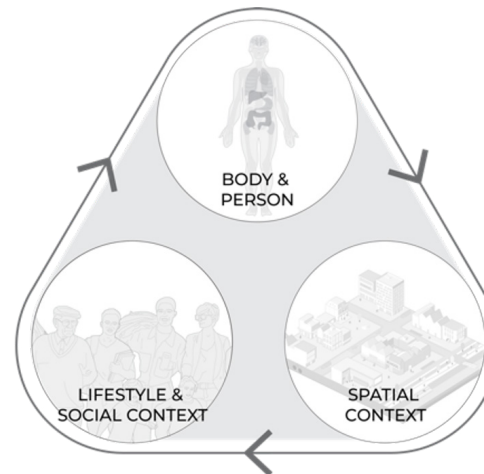
Hoe kan de stad en meer specifiek de publieke ruimte onze gezondheid actief ondersteunen? Waar gaat de link tussen gezondheid en de gebouwde omgeving eigenlijk over?

De gezondheidsdriehoek

Onze algemeen welzijn en gezondheid wordt niet enkel bepaald door onze fysieke en genetische aanleg of door ons gedrag. Door wetenschappelijk onderzoek zijn we er het laatste decennia als maar meer achter gekomen dat gezondheid beïnvloed wordt door een complex samengaan van drie factoren:

1. Fysieke aanleg en gezondheidszorg
2. Gedrag en socio-economische context
3. Ruimtelijke context

We weten ondertussen ook dat, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, de factor fysieke aanleg voor maar ca. 20% speelt. Gedrag en ruimtelijke context bepalen daarentegen de hoofdmoot van onze gezondheid en algemeen welzijn en zijn zeer sterk onderling afhankelijk. Als er geen fiets- of wandelpaden zijn, is het veel moeilijker om veel te bewegen en dus om gezond gedrag te vertonen. Hetzelfde geldt voor gezonde voeding: als er weinig tot geen betaalbaar aanbod binnen wandel- of fietsafstand beschikbaar is dan worden meteen verschillende groepen afgesloten van gezond eten. In dit soort context is gezond gedrag geen keuze meer.

Gezondheidsdriehoek

Bron: PosadMaxwan

Hoe ver reikt die gezondheidsimpact eigenlijk?

Dat veel bewegen gezond is, weet ondertussen vrijwel iedereen. En dat goede wandel- en fietsinfrastructuur of de nabijheid van parken en ander groen mensen aanzet om meer te bewegen is ook een duidelijke link. De gezondheidsimpact van onze omgeving gaat echter veel verder dan bewegen. Een kleine greep uit het overweldigende wetenschappelijke onderzoek van de laatste jaren:

1. Luchtvervuiling

Honderden epidemiologische studies naar de effecten van kortetermijnvariaties in de blootstelling aan fijnstof leveren het bewijs dat ze verband houden met dagelijkse variatie in gezondheidsklachten, medicijngebruik, ziekenhuisopnames en cardiovasculaire en respiratoire sterfte. Er zijn concrete aanwijzingen voor een relatie met cardiovasculaire effecten, ademhalingseffecten en voortijdige sterfte. De laatste jaren is zelfs via grootschalig onderzoek aangetoond dat er een correlatie bestaat tussen langdurige blootstelling aan luchtvervuiling en een verhoogd risico op dementie en andere neurologische aandoeningen.

Bronnen: Li et al. 2016; Luo et al. 2015; Shah et al. 2013; Shah et al. 2015; Zhao et al. 2016; Zheng et al. 2015; WHO 2013a; RIVM.

2. Mentale gezondheid en

sociale cohesie

De openbare ruimte kan de geestelijke gezondheid verbeteren door contact met de natuur aan te bieden en sociale interactie te vergemakkelijken. Het natuuraspect lijkt een iets grotere impact te hebben op psychologisch welzijn. Hier lijkt de kwaliteit

van openbare parken een grotere impact te hebben dan kwantiteit.

Bron: Francis, 2010

Groene ruimte kan ook een belangrijke rol spelen bij het bevorderen van sociale interacties en het bevorderen van een gevoel van gemeenschap.

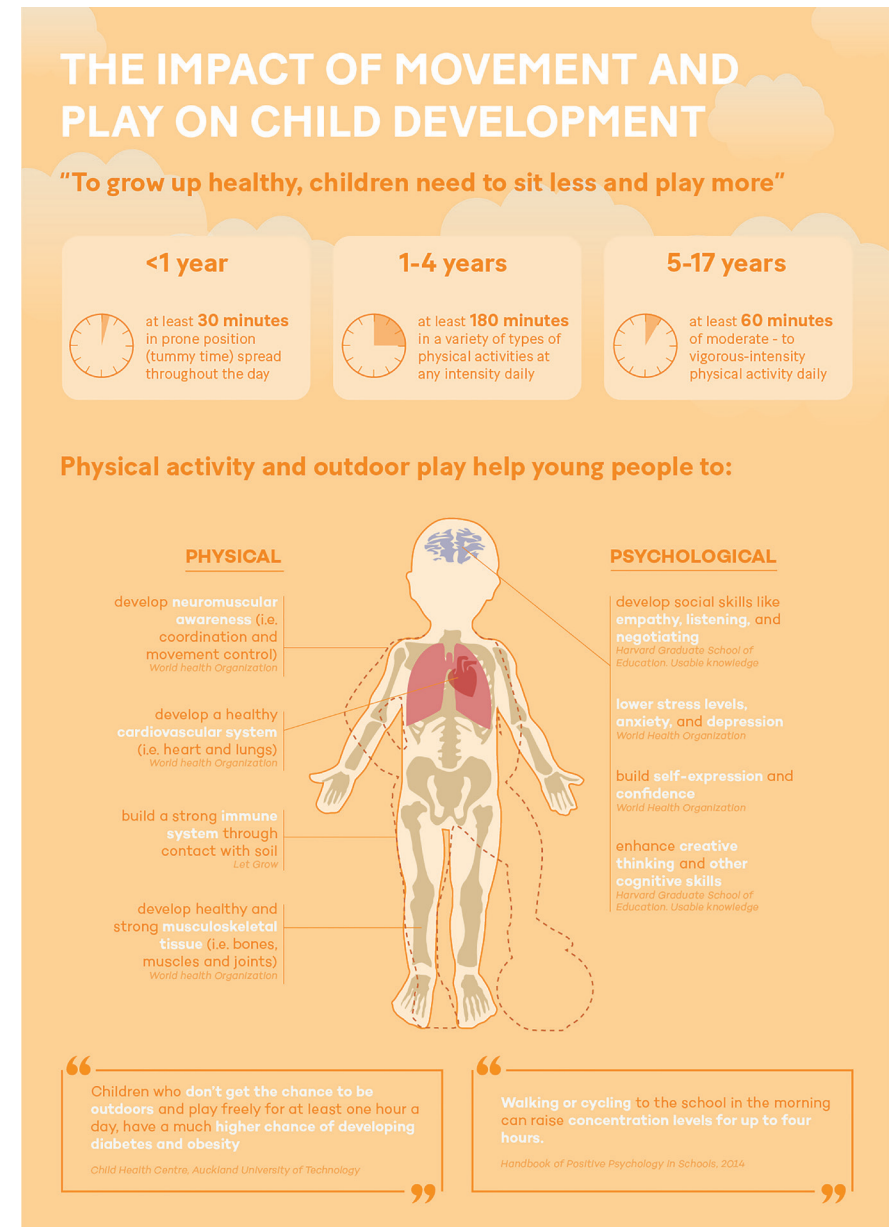
Bron: Kim en Kaplan, 2004

Een recent onderzoek in Nederland laat een verband zien tussen de kwantiteit en, nog sterker, de kwaliteit van straatgroen en de waargenomen sociale cohesie op buurtschaal. In die studie werd sociale cohesie gedefinieerd als een gevoel van gemeenschap, met een focus op vertrouwen, gedeelde normen en waarden, positieve en vriendschappelijke relaties en gevoelens van geaccepteerd worden en erbij horen.

Bron: Vries et al., 2013

3. Fysieke en psychologische ontwikkeling bij kinderen

Vrij spel met andere kinderen en voldoende bewegen zijn cruciaal in de ontwikkeling van kinderen. De figuur hiernaast geeft een meer gedetailleerd overzicht van wat er precies allemaal gestimuleerd en ontwikkeld wordt bij kinderen tijdens spel en beweging. Daarom is het belangrijk dat de openbare ruimte in een stad of wijk kinderen – en ouders – stimuleert om buiten te spelen en andere kinderen uit de buurt te ontmoeten. Dit vraagt om een veilige omgeving waar kinderen van alle leeftijden vrij kunnen ontdekken en samen spelen zonder gelimiteerd te zijn tot een speeltuin alleen.

Infographic beweging en spelen voor de gezondheid van kinderen

Bron: PosadMaxwan

2 Hoekstenen voor een gezonde stad

Hoe kan een gezonde stad er dan gaan uitzien en waar moet aandacht aan besteed worden? Er zijn een aantal terugkerende elementen die in elke gezonde stad of wijk terugkomen. Ze kunnen beschouwd worden als de hoekstenen van een gezonde stad/wijk en vormen een goed startpunt voor wie de gezondheid in de stad wil verbeteren.

Betaalbaar

In Nederland besteden we gemiddeld 38% van ons inkomen aan wonen. Bij lagere inkomensklassen stijgt dit tot ca. 42%. Hoe hoger deze woonquote (woonlast/beschikbaar inkomen), hoe minder beschikbaar inkomen er is voor gezonde voeding, opleiding, gezondheidszorg,Daarnaast zorgen goedkope woningen van lage kwaliteit vaak voor astma (vocht en schimmel), meer ziekte door laag thermisch comfort en overbevolking in een woning kan leiden tot drukte, stress, geluidsoverlast of slaapproblemen.

Nabijheid

Een gezonde wijk is een wijk waar iedereen binnen 15 minuten wandelen of fietsen van de woning toegang heeft tot alles wat nodig is om een vol en gezond leven te leiden. Dit betekent werk, gezonde voeding, onderwijs en gezondheidszorg. Maar ook cultuur, ontspanning of groene ruimte vallen hieronder. Onderzoek heeft aangetoond dat wonen en werken in dezelfde wijk de sociale cohesie versterkt en leidt tot een hoger veiligheidsgevoel, minder angsten, depressie en eenzaamheid. Daarnaast zorgt wandelen en fietsen naar alle voorzieningen voor schonere lucht en meer bewegen. Dit verlaagt dan weer het risico op hart- en vaatziekten, dementie, overgewicht,

Wandelen en fietsen

Zorgen voor aantrekkelijke en veilige wandel- en fietspaden die al deze functies in en buiten de wijk met elkaar verbinden zet aan tot fysieke beweging. Het stimuleert mensen om de auto te laten staan wat de luchtkwaliteit dan ook weer verbetert. Wandelen is daarnaast de ideale snelheid om meer sociale interactie te genereren in het publieke domein en om de sociale controle en cohesie te verbeteren.

Gezonde voeding

Toegang tot betaalbare gezonde voeding en snacks stimuleren gezonde alternatieven. Het geeft mensen de keuze om gezond te eten, waar ze zich ook bevinden. Zo is gebleken dat het aanbod van fastfood binnen 400m rond scholen een impact heeft op de overgewichtsgraad bij jongeren bijvoorbeeld. Een gezond alternatief voor elk budget en elke doelgroep is een must.

Inclusief ontwerp

Een gezonde wijk is een wijk waar plaats is voor iedereen om zich vrij te bewegen en te ontdekken. Daarbij is het belangrijk om een aantrekkelijke, veilige en comfortabele publieke ruimte te ontwikkelen waar ieder zijn plekje vindt en die rekening houdt met de specifieke noden van iedere doelgroep. Zo vragen tieners en ouderen voldoende zitgelegenheid en zoeken ouders ook speelplekken en een plaats om kinderen te verschonen. Een inclusieve publieke ruimte zorgt voor meer sociale interactie, intensief gebruik en meer eigenaarschap. Wat leidt tot onder andere een hoger veiligheidsgevoel, minder angsten, depressie en eenzaamheid.

Sterke blauw-groene netwerken

Contact met natuur verlaagt de bloeddruk en het cortisolniveau (stresshormoon), het zet aan tot meer fysieke beweging en sociale interactie. Daarnaast zorgt contact met volle grond (zeker voor kinderen) voor een verbetering van het microbiotisch systeem en van het immuunsysteem. Volle grond zit vol goede bacteriën!

3 Kwaliteitseisen voor een gezonde publieke ruimte

De volgende pagina's geven een overzicht van de kwaliteitseisen voor gezondheid in de publieke ruimte. De eisen zijn geordend onder algemene eisen voor de hele wijk en eisen per typologie. Voor elke eis wordt een korte beschrijving gegeven, een inspirerend voorbeeld, de mogelijke gezondheidsimpact en met welke domeinen meekoppelkansen geactiveerd kunnen worden.

Gebiedstypes publieke ruimte uit
Gebiedsvisie Stationstunnen

Stationstuinen algemeen

Stationsplein

Spoorlaan

Groenblauw tuinlint

Tuinstraten

Semi-publieke binnentuin

Stationstuinen algemeen

Groen voor iedereen

Parken zijn voor iedereen toegankelijk. Ze zijn veilig te bereiken te voet, met de fiets, er zijn gedeelde mobiliteitspunten in de buurt. Het is belangrijk om voor iedereen toegankelijke verkoeling aan te bieden.

Helsinki
Bron: Angelo Giordano / Pixabay

mobilitet

landschap

spelen

stedenbouw

milieu

water

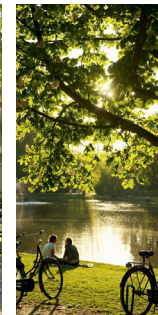

klimaat

Balans van rust en reuring

De activiteiten variëren van actief, luidruchtig tot meer kalm en rustig. Plekken voor reuring zijn geclusterd in de buurt van grote kruispunten, wegen zodat er veel ruimte is voor meer rustige zones.

reuring ← → rust

Van links naar rechts:

Damplein in Amsterdam, Bron: Alamy Stock / The Guardian

Bryant Park in New York, Bron: OLIN / Peter Mauss

Bron: ESTO, IAN CUMMING / GETTY IMAGES

mobilitet

spelen

stedenbouw

milieu

Niet al het groen is gelijk

Zorg voor diverse vegetatie zodat het er in alle seizoenen levendig uit ziet en kies voor bomen en planten die meer CO² opvangen, luchtzuiverend zijn en een dicht bladerdek hebben dat veel schaduw geeft. Een focus op inheemse begroeiing helpt de biodiversiteit ook sterk.

Geef kinderen de mogelijkheid om in het groen en water te spelen. Steeds met aandacht voor veiligheid en infectierisico's bij waterpartijen.

Creëer verschillende sferen in groenaanleg op verschillende locaties zoals een bloemenweide, pluktuin, kruidenpark, etc. Deze kunnen een goed alternatief vormen als er geen bomen geplaatst kunnen worden door ondergrondse infrastructuur.

Van links naar rechts:
Lang bloeiende berm in Soest
Tuinen van Appeltern

landschap

klimaat

spelen

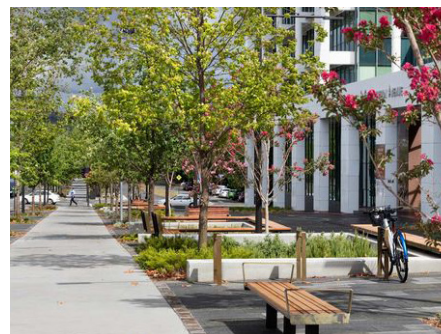
milieu

water

Een comfortabele en schone ontmoetingsplek

Ontmoetingsplaatsen hebben voldoende zitplaatsen, zowel in de zon als in de schaduw. Alle benodigde voorzieningen zijn in de buurt: drinkwaterpunten, toiletten. Er zijn voldoende vuilnisbakken en ze worden goed onderhouden. De verblijfsplekken nodigen uit tot interactie en toevallige ontmoeting.

Constitution Avenue in Canberra

Bron: © John Gollings, Hill Thalys Architecture + Urban Projects, MEC

landschap

klimaat

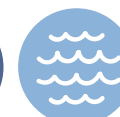
spelen

stedebouw

milieu

water

Help hydratatie

Voorzie minstens één drinkwaterpunt per publieke ruimte zodat iedereen steeds toegang heeft tot gratis water. Nog beter is om een parcours van drinkwaterpunten te voorzien met een radius van ca. 200m.

Drinkwaterpunt
Bron: Wijkcommissie Valkenkamp

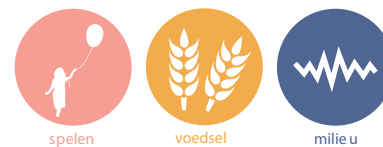
Gezonde voeding nabij

Faciliteer het aanbod van gezond en betaalbaar voedsel of snacks voor elke doelgroep. Dit kan mogelijk via stimulering of restricties in bestemmingsplan. Het kan ook d.m.v. pluktuinen (mits geschikte bodem), groenten en fruitstalletjes, afhaalpunten voor korte keten, etc.

Informatie over gezonde voeding kan ook verstrekt worden in het publieke domein via naamgeving van pleinen, banken of via infopanelen. Burgerparticipatie is cruciaal bij de vormgeving en uitwerking hiervan.

Bron: Shutterstock

Elke dag een rondje

Creëer recreatieve routes door de wijk van circa 20 min met duidelijke navigatie en weg van gemotoriseerd verkeer. Deze kunnen elk een thema, kleurcode, of dergelijke hebben en gelinkt zijn aan omliggende functies en services. Vergeet hierbij zeker het stationsdak ook niet. Maak deze routes toegankelijk voor rolstoelen, kinderwagens etc. en voorzie circa elke 200 meter een zitgelegenheid om te rusten onderweg zodat ook ouderen het rondje kunnen doen.

Piazza Vecchia Bergamo in Italië
Bron: Studio Fink

Van boven naar onder:
Santiago, Bron: © María González
Chongqing in China, Bron: © 100architects

mobilitet

landschap

spelen

stedenbouw

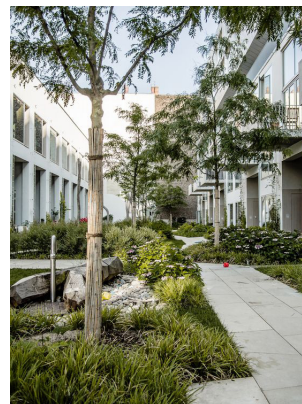
milieu

water

Ogen op de straat gedurende de hele dag

Voorzie een regelmatig ritme van voordeuren aan de straatkant met semi-publieke ruimte voor sociale controle. Een voortuin of stoep met plek om te zitten en te ontmoeten voor burens - dus zonder hekwerk. Brede opgezette straten voor zonnige plekken vanaf maart aan beiden zijden, ook in de ochtend en avond. De benodigde breedte hangt af van de gebouwhoogte. Een zon/schaduwmodel helpt om bezonning op de straat te simuleren voor verschillende tijdstippen in het jaar en te zorgen voor voldoende schaduw en koele plekken. Voorzie ook een groenbuffer tussen privaat en publiek.

Wooncomplex Pasteurstrasse in Berlijn

landschap

spelen

stedenbouw

klimaat

Bewonersparticipatie

Betrek de nieuwe bewoners actief bij de aanleg van bijvoorbeeld gezamenlijke tuin, pluktuin, bewonerskiosk. Geef hen verantwoordelijkheid voor een deelgebied zoals bv. het toe-eigenen van de “stoep” als voortuin. Organiseer ‘Adopteer een boom’-achtige initiatieven of laat lokale jeugd bv. de banken ontwerpen of schilderen. Laat voldoende flexibiliteit voor burgerinitiatieven en begeleid het proces waar mogelijk eerder dan volledig uitgewerkte ontwerpen te voorzien.

Buurtinitiatief Pluktuin aan de Brink
Bron: Verrijk je Buurt, Texelfonds

landschap

spelen

stedenbouw

Hou het hoofd koel

Zorg voor voldoende schaduw op de dagelijkse routes en verblijfsplekken zodat ook fietsers en voetgangers het hoofd koel kunnen houden. Zet water in als verkoelend (speel)element in de warme maanden, al is waterkwaliteit hierbij een aandachtspunt.

Playland Oberhausen

mobiliteit

landschap

spelen

stedenbouw

water

klimaat

Nabijheid troef

Voorzie ondersteunende functies (kinderdagverblijf, voeding, shoppen, cultuur, kleinschalige gezondheidszorg, etc.) binnen 10-15 minuten wandel- en fietsafstand van alle woningen.

Zorg voor veilige en aangename wandel- en fietsroutes van en naar deze functies die bij voorkeur losgekoppeld zijn van gemotoriseerd verkeer. Ook de link met het centrum is hier een belangrijk aandachtspunt gezien dit ook binnen de 15min radius valt.

Elk vervoersmiddel zijn plek

Voorzie voldoende fietsenstallingen verspreid over de wijk waaronder enkele bergingen met hangslot en verlichting voor bewoners. De parkeerplekken laten ruimte voor alle modi (scooters, bakfietsen, e-bikes, etc.) en voorzien oplaadmogelijkheid voor e-bikes.

Maak duidelijke afspraken rond aanwezigheid en snelheid van alternatieve modi zoals (e-)scooters, cargo bikes, etc. in de tuinstraten.

Zorg voor een strategische autoparkeeroplossing met aansluiting op kleinschalig transport door de wijk heen, bijvoorbeeld het delen van fietsen.

Vergeet ook niet bezoekersparkeren in te rekenen, ook voor fietsen en scooters.

Bouygues in South West England

Kleine hub voor deelmobiliteit

mobiliteit

landschap

stedebouw

milieu

mobiliteit

spelen

stedebouw

milieu

Beperk blootstelling aan straling

In een gasloze wijk verhoogt de elektriciteitsvraag, dit betekent onder andere dikkere leidingen en zwaardere transformatorhuizen. Deze geven meer straling. Ook de behoefte aan een goede dekking voor mobiel internet en de bijhorende zendmasten zorgen voor meer straling. Denk van bij de start na over de positionering van zendmasten en transformatorhuizen zodat blootstelling aan straling beperkt kan worden. Moet dit in de wijk of erbuiten en waar precies?

spelen

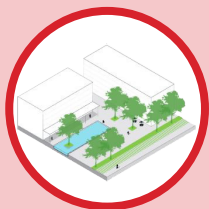

milieu

Stationsplein

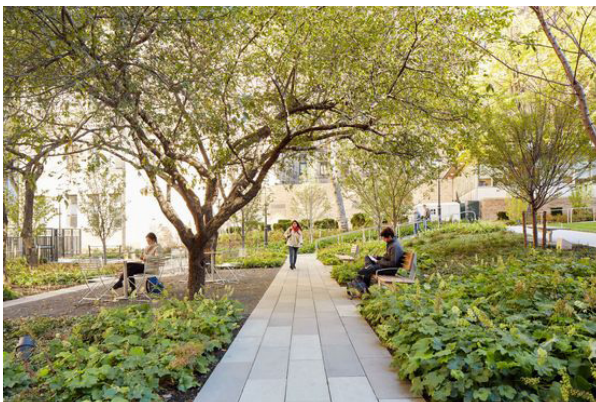

Licht en geluid bufferen

Creëer een licht- en geluidsbuffer tussen het actieve Stationsplein en de aanpalende woningen. Dit kan door strategisch geplaatst groen (bomen) of door de slaapkamers aan de achterzijde van de gebouwen te voorzien. Beperk harde materialen en vervang versterking door natuurlijke elementen waar mogelijk om galm en weerkaatsing te beperken.

Montreuil in France
Bron: Le Bourg dwellings archi5

New York-Presbyterian & Columbia University Medical Campus
Bron: Scapestudio

mobili t

landscha p

klimaa t

stedenbouw

milie u

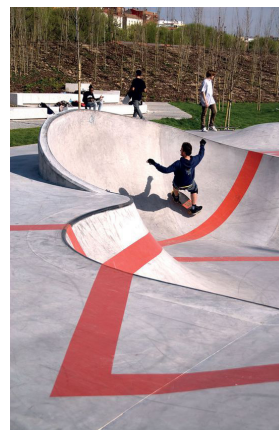

wate r

Een plaats voor jongeren

Voorzie plaatsen met verschillend karakter die aantrekkelijk zijn voor jongeren, zoals een zitruimte, skatepark, etc. Ook kunnen deelbare challenges tieners aansporen om meer te bewegen zoals bijvoorbeeld een sportrondje deelbaar op social media.

Madrid Rio in Madrid
Bron: Burgos & Grrido, Archdaily

Red Ribbon park
Bron: Turenscape

mobili t

landscha p

spelen

stedenbouw

wate r

Snelle overstap

Voorzie een makkelijke en snelle overstap van OV op andere modaliteiten door het strategisch inplanten van (deel)mobiliteitshubs van verschillende grootte rond het plein en in de wijk. Een ruim aanbod zorgt voor makkelijk en gezond first en last mile vervoer, weg van de auto. Zorg voor heldere wegwijzers en herkenbare aanduiding van de “centrale” hub maar ook van eventuele kleinere deelstations of fietsenparkeren in de wijk.

London's St Pancras
Bron: Oli Scarff/Getty Images

mobiliteit

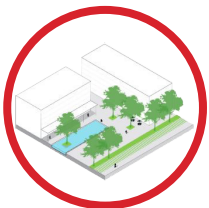
klimaat

stedebouw

milieu

Een veilig gevoel

Geef plinten van gebouwen aan het Stationsplein functies die zowel doordeweeks als in het weekend mensen aantrekken om zo sociale controle gedurende de gehele dag te garanderen. Voorzie de ontmoetingsplekken in de overzichtelijke delen van het plein waar een goede sociale controle heerst.

Gubei Promenade
Bron: SWA group, landezine

Sanlitun village in Beijing
Bron: Rob Deutscher, Flickr

landschap

spelen

stedebouw

milieu

Spoorlaan

Aangename wandelroutes

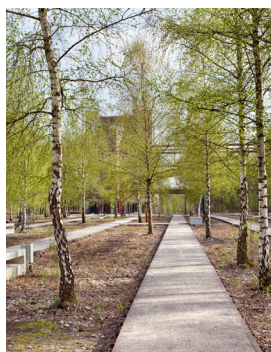
Zorg voor voldoende schaduw op de voet- en fietspaden om hittestress tegen te gaan.

Hou oversteekplaatsen zo kort mogelijk zodat ook tragere wandelaars de oversteek aandurven en geef voetgangers overal voorrang. Dit kan via een routing of pad met ander materiaal of kleur als er geen zebrapaden gewenst zijn.

Voorzie circa elke 200 meter zitgelegenheid om te rusten.

Bryant Park
Bron: OLIN / Peter Mauss, ESTO

Zollverein Park
Bron: photographed on behalf of Planergruppe Oberhausen

Stadhoudersweg

mobilitet

landschap

klimaat

spelen

stedenbouw

milieu

water

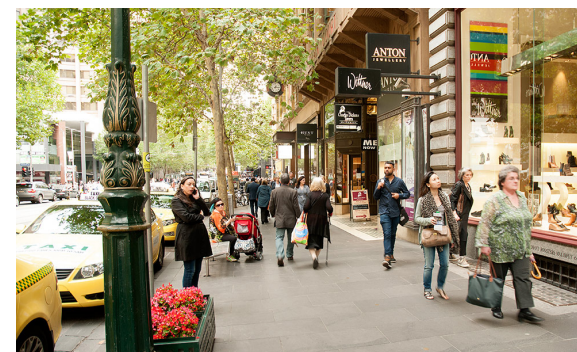
Een veilig gevoel

Geef plinten van gebouwen aan het Stationsplein functies die zowel doordeweeks als in het weekend mensen aantrekken om zo sociale controle gedurende de gehele dag te garanderen.

Zorg voor voldoende verlichte wandelpaden en verblijfruimtes om ook 's avonds een veilig gebruik te garanderen en richt verblijfruimtes in op plaatsen met goed overzicht en doorstroom voor een goede sociale controle.

Koopgoot in Rotterdam

Collins Street in Melbourne

landschap

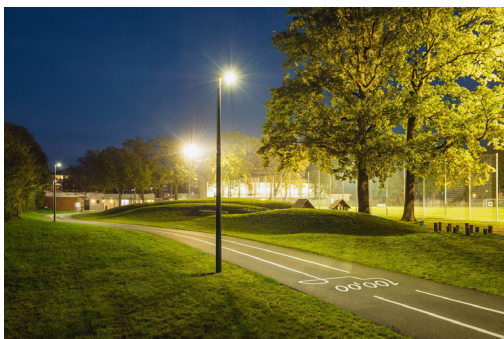

stedenbouw

Veilige fietsinfrastructuur

Scheidt fietspaden maximaal van de weg. Voorzie stevige fietsenstallingen op regelmatige afstand. Zorg voor goed verlichte fietspaden, zeker aan oversteekplaatsen, en beperk het aantal oversteekbewegingen.

Freizeitanlage Westerhold park

Fietsenstalling in Madrid

mobiliiteit

landschap

klimaat

spelen

milieu

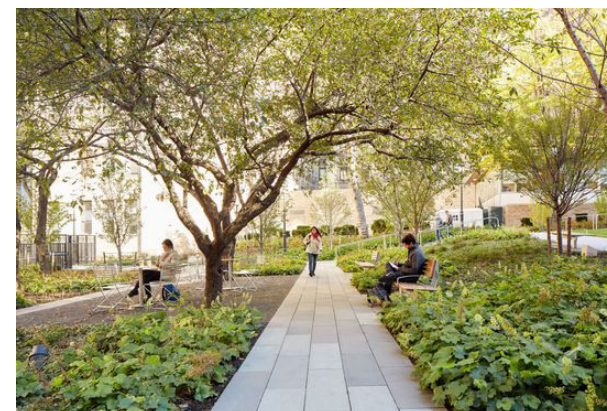
Licht en geluid bufferen

Creëer een licht- en geluidsbuffer tussen de actieve Spoorlaan en de aanpalende woningen. Dit kan door strategisch geplaatst groen (bomen, groene gevels, ...), brede wandelpaden als bufferafstand tussen wonen en autoverkeer of door de slaapkamers aan de achterzijde van de gebouwen te voorzien. Kies voor geluiddempende materialen en vervang versterking door natuurlijke elementen waar mogelijk om galm en weerkaatsing te beperken.

Montreuil in France

Bron: Le Bourg dwellings archi5

New York-Presbyterian & Columbia University Medical Campus

Bron: Scapestudio

mobiliiteit

landschap

klimaat

stedebouw

milieu

water

Ontmoeten op straat

Door brede stoepen aan te leggen in combinatie met banken, zitsculpturen, picknicktafels, of dergelijke, wordt ook in het straatprofiel ruimte gemaakt om te ontmoeten. Zorg hier ook steeds voor voldoende schaduw en koelte zodat de ontmoeten in alle seizoenen aangenaam blijft.

Milwaukee Avenue

mobilitet

landschap

spelen

stedenbouw

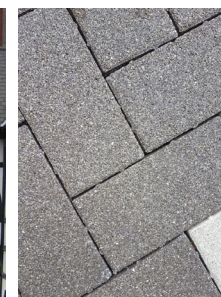
klimaat

Auto te gast

Een maximum snelheid van 30km/u is aangewezen om prioriteit te geven aan fietsers en voetgangers. Leg de autorijstrook aan in gelijkaardige materialen als de voetpaden. Dit geeft het gevoel van rijden op een plein en geeft de voorrang voor zacht verkeer aan. Hierbij kan gekozen worden voor waterdoorlatende, circulaire en geluidsabsorberende materialen.

Eastgate Street in Chester

Grijze klinkers

Bron: DE Hovenier

mobilitet

landschap

spelen

stedenbouw

milieu

Schone en veilige beweging

Voorzie een maximale scheiding van zacht verkeer - voetgangers en fietsers - en hard verkeer - brommers en auto's - voor veiligheid. Dit maakt een gezonde omgeving voor beweging met een goede luchtkwaliteit. Betere luchtkwaliteit zorgt ook voor minder hinder op hete dagen.

Architronic vestre parklet

Foligno

stedenbouw

milieu

water

klimaat

De gemeente voert actief de
regie op het samenbrengen van
de belangen van verschillende
stakeholders.

Groenblauw tuinlint

Een veilig gevoel

Garandeer een actieve plint naast de belangrijkste ontmoetingsplaatsen en routes in het park, zodat er altijd sociale controle is.

Voorzie voldoende verlichting door het gehele park. Zo is er ook 's avonds een veilig gevoel. Maar beperk instraling in de aanpalende woningen.

Voorzie voldoende afvalbakken om zwerfvuil tegen te gaan.

Cultuurpark Westergasfabriek
Bron: Mary bowman, Mecanoo, ©GUSTAFSON PORTER

landscha p

spelen

stedenbouw

milieu

Water met meer functies

Waterberging inzetten als zichtbaar landschappelijk element dat ook speelmogelijkheid voorziet, verkoeling brengt en mentale rust geeft. Hou hierbij rekening met waterkwaliteit en veiligheid zoals bijvoorbeeld duidelijk aangeven wat drinkwater is en wat niet.

Aangepaste verlichting geeft de waterelementen 's nachts ook een meerwaarde.

Vancouver Waterfront
Bron: Craig Collins

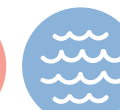
landscha p

klimaat

spelen

water

Sport en spel voor alle leeftijden

Een park dat zich leent voor buitensport en spel, met voor ieder wat wils.

Faciliteiten voor verschillende leeftijden en sporten: routes én plekken. Routes sluiten aan op een ruimer netwerk naar omliggende natuurgebieden voor hardlopen, fietsen, etc. Plekken in het park passend voor bijvoorbeeld yoga voor jongeren, petanque voor ouderen en spelen voor de kleinste. Spelen en sporten staat hier dichtbij de natuur. Let bij natuurlijk spelen op een geschikte bodem- en waterkwaliteit.

Ithaca Children's Garden

mobilitet

landschap

spelen

milieu

water

Sterke natuur

Creëer een verbonden sterke natuur. Een moestuin of pluktuin (als de

bodemkwaliteit het toelaat) heeft een positieve impact op het mentaal welzijn.

Dit kan een plek zijn voor sociale ontmoeting. Diversiteit in vegetatie versterkt de ecologische structuur in de wijk. Wanneer dit zichtbaar is in het park is er ook interactie met natuur. Hier kan ook buiteneducatie een plek krijgen. Voor lessen van lokale scholen over natuur, maar ook het leren in een groene omgeving voor het bevorderen van concentratie.

Minhu Wetland Park in Liupanshui City, China, Kongjian Yu/Turenscape

landschap

spelen

water

klimaat

Tuinstraten

Spontane ontmoeting

Voorzie kleinschalige plekken voor ontmoeting doorheen de tuinstraten (banken, picknicktafel, tuinstoelen, ...) met voldoende schaduw en beschutting tegen het weer zodat het in elk seizoen een aangename ontmoetingsplek blijft. Hou het klein zodat rust voorop staat. Burgerparticipatie heeft de voorkeur bij deze inrichting.

Bron: Architronic vestre parklet

landschap

spelen

jeugdwerkk

stedenbouw

milieu

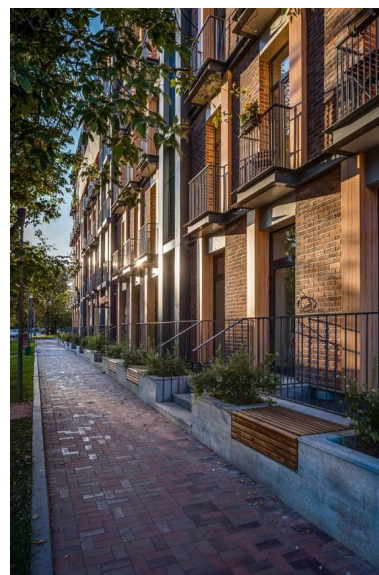

klimaat

Recht op rust

Woonstraat met gevoel van veiligheid, maar zonder lawaai, onverwachte bewegingen of geluiden. Bepaal plekken voor actieve ontmoeting - zoals een picknicktafel. Maar op geschikte afstand tegenover woningen. Liefst op stoepbreedte van de voorgevels. Dit is geen plek voor speel- en sportruimtes, maar wel voor ontmoeten, praten, tuinieren... . Interacties die de sociale cohesie tussen burens bevorderen.

Bron: ADM Architects / Anatoliy Shostak

landschap

spelen

stedenbouw

milieu

Lokale bewonerskiosk (ook mogelijk in het parklint)

Voorzie per wijkdeel een kleine kiosk met een lokaal aanspreekpunt voor stadsdiensten gecombineerd met andere diensten zoals afleveren en ophalen van pakjes, bestellen van boeken uit de stadsbibliotheek, infobord met wijkactiviteiten, bloemenverkoop, verkoop of afhaalpunt korte keten voeding uit de omgeving, etc. Een opgeladen hart van de wijk zorgt voor meer interactie en spontane initiatieven van de bewoners. Burgerparticipatie is een must bij het bepalen van het aanbod aan de kiosk.

Bespreek met de bewoners welke activiteiten ze willen en hoe vaak (bv. muziektredens of buurtfeest).

Vroesenvijljoen

mobiliiteit

landschap

klimaat

voedsel

stedebouw

Tuinieren en lokale voedselproductie

Voorzie de mogelijkheid voor bewoners om samen te tuinieren in voor- en geveltuinen (pluktuin, collectieve moestuin, stadstuinjes). Dit kan gekoppeld worden aan educatie rond voeding, biodiversiteit of andere onderwerpen. Voorzie begeleiding of workshops voor geïnteresseerden en informeer bewoners of de bodemkwaliteit geschikt is voor voedselproductie. Indien niet kan aangeraden worden om in bakken te telen.

Atelier Architecture Autogérée, Colombes, France

landschap

klimaat

spelen

voedsel

stedebouw

Let there be light

Zorg voor voldoende verlichting doorheen de tuinstraten om ook 's avonds een veilig gebruik te garanderen.

Slimme verlichting die "meewandelt" kan helpen om lichtoverlast voor de omliggende woningen te beperken.

Lange Voorhout, Den Haag

mobilitet

landschap

spelen

stedenbouw

milieu

Abbeelding 4.1 Impressie groene openbare ruimte

Semi-publieke binnentuinen

Tuinieren

Voorzie de mogelijkheid voor bewoners om samen te tuinieren. Dit stimuleert bewegen en interactie en sociale cohesie en het creëert een alternatieve speelplek. Dit kan gekoppeld worden aan educatie rond voeding, biodiversiteit of andere onderwerpen.

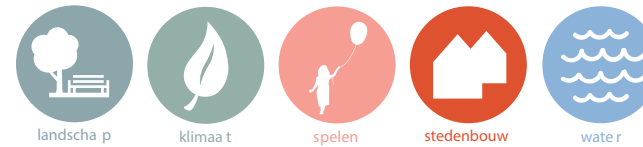

Bron: SCAPE

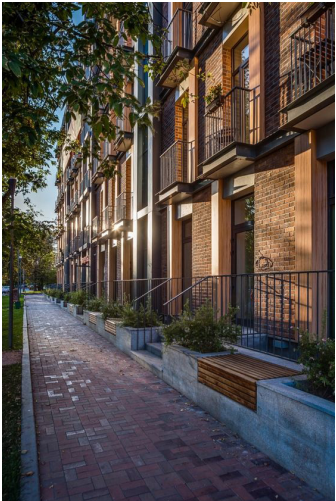
Balans schaduw en zon

Voorzie zowel schaduw en zon zodat de ruimte in elke seizoen comfortabel is. Schaduw helpt om hittestress tegen te gaan terwijl zon uitnodigt om 's winters buiten te gaan. Neem zonwering mee als integraal deel van het (architectonisch) ontwerp.

Focus op rust

Stimuleer rust en kleinschalige activiteit door het voorzien van bijvoorbeeld een waterpartij, beschutte banken of ontmoetingspaviljoen en een groenbuffer tussen tuin en omliggende units.

Bron: ADM Architects / Anatoliy Shostak

landschap

klimaat

spelen

stedenbouw

milieu

water

Een tuin en geen park

Richt een collectieve buitenruimte in als je eigen tuin en niet als park of plein. De kleinschaligheid van een tuin voelt veilig en persoonlijk en stimuleert meer eigenaarschap. De binnentuinen kunnen ingericht worden volgens verschillende thema's om diversiteit te creëren bijvoorbeeld door een kruidentuin, zentuin, etc.

Bron: Siteworks Studio

landschap

klimaat

spelen

stedenbouw

Weelderig groen

Beperk verharde oppervlaktes en voorzie een ruime diversiteit aan inheemse planten op verschillende schalen. Dit versterkt de biodiversiteit en waterinfiltratie en het vermindert hittestress en geluidsoverlast.

Gezamenlijke tuin inheemse soorten

landscha p

klimaa t

spelen

stedenbouw

milie u

wate r

Eigenaarschap

Betrek bewoners actief bij de aanleg en het onderhoud van de collectieve ruimte of onderdelen ervan zoals bloemperken of groenschalen. Dit stimuleert eigenaarschap, vermindert vandalisme en overlast en verhoogt sociale cohesie.

Collectieve bloemperken

landscha p

klimaa t

spelen

stedenbouw

milie u

wate r

Speelplek

Voorzie een kleinschalige speelplek voor de allerkleinsten zodat ook zij buiten kunnen bewegen en spelen met voldoende schaduw en zitgelegenheid voor de ouders.

Kleine speelplaats

spelen

Toegankelijkheid

Zorg voor een afsluitbare en veilige aansluiting met het openbaar domein dat wel voor alle bewoners makkelijk toegankelijk is. Als de tuinen ook (tussen bepaalde uren) toegankelijk zijn voor de omgeving, zorg dan voor herkenbare entrees zodat iedereen de binnentuinen weet te vinden.

De collectieve ruimte moet autovrij zijn. Er kunnen eventueel wel (bezoekers) fietsenstallingen voorzien worden.

Entree Veluwetrasferium

mobiliteit

landschap

spelen

stedenbouw

4 Wandeling door drie perspectieven

Om de publieke ruimte in de Stationstuinen ter dege te testen, werd een botsproef uitgevoerd over verschillende domeinen heen. Hiervoor werd een virtuele wandeling door de toekomstige wijk gehouden vanuit het perspectief van drie verschillende persona's. We bekijken nieuwe wijken en ontwerpen automatisch vanuit onze eigen context en kennis. Daarom is het steeds boeiend om dit eens bewust vanuit een ander perspectief te doen.

Methodologie

1. Identificeer een aantal doelgroepen met meer extreme of specifieke eisen of die vandaag nog niet op de radar staan.
2. Schrijf een korte inlevingsparagraaf voor elke persona met naam, leeftijd, specifieke eisen en activiteiten of acties die hij/zij zal ondernemen die dag – een soort “dag in het leven van ...”.
3. Wandel (virtueel op plan) elke stap van de dagagenda af en bedenk in zoveel mogelijk detail wie wat doet, hoe ze dat ervaren en waar ze mogelijks tegenaan lopen.
4. Identificeer de knelpunten die de persona onderweg tegenkomt en bespreek hoe hier een antwoord op geformuleerd kan worden.

Bron

Josh

“Hallo! Ik ben Josh. Ik ben 8 jaar oud en woon met mijn ouders en drie zussen in een flat hier in de Stationstuinen. Ons huisje is heel gezellig maar soms wordt het er erg druk met ons zessen en dan moet ik naar buiten. Even de frisse lucht in!

Gelukkig is het woensdag vandaag en kan ik heel de namiddag buiten spelen. En vandaag is het extra leuk want ik mag naar het verjaardagsfeestje van Ellen na school! Dat wordt superleuk.

Na schooltijd moet ik nog even bij oma Ellen's cadeautje oppikken, mijn boekentas afzetten thuis en dan op naar het feestje. Ik hoop dat we leuke spelletjes zullen spelen in Ellen's straat. Al zou mama misschien liever niet hebben dat we bij Ellen's huis buiten spelen want het is heel dicht bij de grote gebouwen met de vele vrachtwagens. Ik weet dat het niet mag, maar stiekem wil ik er wel eens een kijkje nemen.... Op avontuur!

Maar nu eerst naar het feestje van Ellen!”

Bron

Yasmine

“Hi, Ik ben Yasmine. Ik ben 16 jaar en ik hang het liefst van al met mijn vrienden rond op het Stationsplein om er te kletsen en te skaten.

Ik woon in de Stationstuinen maar ga naar school in de stad. Veel van mijn vrienden uit de stad komen ook liever naar mijn wijk. Want hier is plaats en niemand valt ons lastig. We kunnen hier lekker chillen.

Het is vrijdag vandaag en bijna meivakantie. Dan mag ik wat langer blijven hangen omdat er morgen geen school is. Ik heb afgesproken met mijn twee beste vriendinnen op het stationsplein. Al moet ik nog even laten weten waar precies want anders lopen we mekaar weer een half uur te zoeken, zoals vorige week. We hebben om 17u afgesproken en ik mocht van pa met de vriendinnen wat eten. Ugh, maar waar gaan we weer wat halen? Iedereen wil altijd wat anders....

Eerst mijn huiswerk afmaken en dan de deur uit! Lianne had groot nieuws dus ik ben heel benieuwd...”

Bron

Iryna

“Hoi, ik ben Iryna en ik woon in Rotterdam. Normaal ben ik een actieve 65+ maar nu ben ik twee weken geleden gevallen met mijn fiets en heb ik daarbij mijn knie stevig geblesseerd. Ik kan wat moeilijk lopen maar het binnen zitten maakt me gek. Mijn man is vorig jaar overleden en sindsdien kan ik niet goed thuisblijven, snap je?

Ik heb afgesproken met mijn vriendin, Anna, die ook weduwe is en net verhuisd is naar die nieuwe wijk in Barendrecht met al die tuinen. Ik heb zelf geen wagen maar wil haar graag gaan bezoeken en met de trein lijkt het wel te doen. Ze woont niet zo heel ver van het station, zei ze. Ik twijfel alleen of ik er met mijn gekwetste knie wel ga geraken... .

Laten we het maar gewoon proberen. Desnoods bel ik haar wel dat ze me tegemoet komt of zo.”

5 Openstaande vragen / knelpunten

Tijdens dit proces kwamen er nog een aantal vragen en knelpunten naar boven die vandaag nog geen antwoord hebben gekregen. Deze zijn hieronder opgelijst zodat ze niet vergeten worden:

- Laten we toe om te barbecueën op voorbestemde locaties in het openbare domein (gezien de impact op de luchtkwaliteit)?
- Is de bodemkwaliteit geschikt voor tuinieren en het aanplanten van bijvoorbeeld fruitbomen?
- Staan we kleine festiviteiten toe met (live) muziek? Zo ja, hoeveel per jaar en wat is het maximum toelaatbare volume (db)?
- Waar voorzien we bezoekersparkeren voor fietsen en scooters en hoeveel?
- Gezien de voorkeur om geen toegewijde zebrapaden te plaatsen op de Spoorlaan, is het toch aan te raden om een soort routing of pad te voorzien. Dit kan via kleur of materiaalverschil. Er rijden nog steeds auto's en bussen en niet iedereen zal zich anders even veilig voelen om zomaar op elke locatie de oversteek te wagen.

Colofon

Opdrachtgever

BAR-organisatie

Koningsplein 1, 2981 EA Ridderkerk

info@ridderkerk.nl

tel.: (0180) 45 12 12 34

Opdrachtnemer

PosadMaxwan strategy x design

Marianne Lefever, Jeanne Blok, Oviya Elango

Binckhorstlaan 36, 2516 BE Den Haag

mail@posadmaxwan.nl

tel.: +31 (0)70 322 28 69

Juni 2021